

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Галина Георгиева Лардева – АМГИИ Проф. Асен Диамандиев Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование

1. Педагогически науки

професионално направление 3.1. Педагогика на обучението по
докторска програма Педагогика на обучението по изобразително изкуство

Автор: Надежда Недялкова Ангелова

Тема: Обучението по шрифт и типография в графичния дизайн във висшето училище

Научен ръководител: проф. д.и.н. Бисер Илиев Дамянов

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Надежда Недялкова Ангелова е завършила специалността Комуникационен дизайн в Университета за приложни науки в Дюселдорф, магистър е в същата специалност от 2014 г. От 2016 г. тя е редовен докторант и преподавател в ПУ Паисий Хилендарски, Катедра Естетическо възпитание. Преподавала е и в АМГИИ Проф. Асен Диамандиев (2014-2017). Преди това има значителен опит в работата като комуникационен дизайнер в различни фирми и агенции.

Докторската ѝ дисертация е обсъдена в първичното звено на 26 юни 2020 г. и е насрочена към защита с протокол № 8 от заседанието на Катедрата. Със заповед на Ректора на ПУ Р33-2804 от 10.07. 2020 г. е открита процедурата за защита на труда и е определено научното жури. В необходимия срок и според необходимия стандарт за участие в процедурата са подадени следните документи на кандидатката: молба по образец; дисертационен труд; автобиография по европейски образец; протокол от предварителното обсъждане на дисертационната разработка в Катедрата; автореферат; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; справка за спазване на минималните национални изисквания; списък на публикациите по темата и копия на самите публикации – пет статии в научни сборници и списания от последните три години.

2. Актуалност на тематиката

Доколкото в последните години интересът към специалност графичен дизайн в национален план е особено висок, спокойно може да се каже, че проблемите на обучението по шрифт и типография представляват актуално тематично поле. Необходимостта от наблюдаване и изследване на учебните съдържания се допълва от това, че програмите и изобщо

стратегии на обучение се изграждат до голяма степен в движение, според различни ситуативни необходимости и потребности.

3. Познаване на проблема

Изложението на дисертационния труд дава основание да се смята, че докторантката познава добре – от една страна – шрифтовите и типографските стандарти и тяхното научно изследване и класифициране, а – от друга страна – притежава необходимата подготовка в методологията по съставяне на тестови задачи и оценяване на постиженията и анализ на резултатите. За съжаление между тези две безспорни умения стои несигурността на ас. Ангелова при формулирането на същностни научни проблеми.

4. Методика на изследването

Първичното звено, в което се обучава дисертантката, е специализирана именно в определяне, насочване и оптимизиране на методиката и в частност – в съставяне на методиката на преподаване в областта на визуалните и приложни изкуства. Във връзка с това методическите описания са с основание широко застъпени в хода на работата. Може да се каже, че дисертационната разработка е емпирична в общата си методика. В своите отделни практически фокуси и учебни задачи работата говори за методи в един значително стеснен план, като сепарира своето фокусиране например върху методи за преподаване и усвояване на нови знания и умения; методи на онагледяване; методи за изучаване на обекти; методи за работа с учебни и други издания; методи за стимулиране на учебната дейност; методи за оценка (сравни с. 148 сл.). Подобно методологическо парцелиране има своите основания в изпълнението и описанието на конкретната задача.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Същността и обемът на изследването могат да се определят по следния начин: след като набелязва липса на стандарт и недостатъчност на последователна професионална подготовка на студентите по шрифт и типография, дисертантката предприема разработване на модел, който да коригира в съществени опорни места това обучение, след което – с помощта на тест, анкета и анализ на получените в теста и анкетата резултати – установява успешното функциониране на модела. Работата по подготвянето на теста, неговото пространно методическо описание, оценка и провеждането на анализ е наречена експеримент. – В действителност обаче и „модел“, и „експеримент“ са твърде гръмки думи. На практика в първата глава на работата си Надежда Ангелова съставя един наръчник на терминологията в областта на шрифта, допълнен не особено хармонично с преглед на учебни програми от петте висши училища, подготвящи студенти в специалността графичен дизайн. Без съмнение това съставяне на наръчник е приносно и необходимо, защото практиката на графичния дизайн се развива особено динамично и е напълно основателно периодично да се правят подобни разработки, които да имат характер на специализиран учебник или помагало. Още повече, че докторантката без съмнение познава добре подобни наръчници на немски и английски – почти

във всеки раздел, посветен на дадено понятие, са представени и негови понятийни съответствия в различни езикови традиции и типографски практики, на места е щрихирана и бегла история на понятията. Тази част заедно с отлично изглеждащото в своята дидактическа нагледност Приложение 1 притежава необходимите качества за самостоятелна монографична публикация – това е съществен научно-приложен принос на разработката. Необходима е обаче задълбочена редакция, за да се избегнат някои допуснати грешки, например: немското съответствие на българското междуредие е *Zeilenabstand*, а не *Zahlenabstand* (92). И още нещо: Подобно на основния текст, приложението също има задължение да цитира чуждите примери, с които работи. Особено в сферата на дидактиката на шрифтовото изучаване примерите, които някой преди нас е изнамерил, не принадлежат на всички.

Втора и трета глава също имат своите практически приноси. Подробно и последователно са разработени комплексни тестови задачи с постъпателно нарастваща трудност, като тяхната уместност и методическа мотивация е обговорена с научен устрем и дълбока статистическа претенция. Резултатите са представени детайлно и коректно. Направени са изводи и обобщения. Както изводите, така и още повече самият тестов материал могат да бъдат от практическа полза за бъдещи търсения за усъвършенстване на дисциплината, както и за целите на стандартизирането на обучението.

Независимо от наличните приноси обаче остава неясен въпросът с единството на цялостното изложение и неговите стратегически цели. Защо например е необходимо да се описват разнородни професии и работни места, свързани с типографията (в копирен център, рекламна агенция, ... - 45 сл.)? Какво свързва наръчника от първата глава с главите, описващи „експеримента“? В какво точно се състоят опорите и новостите на „модела“ на обучение? На места прегледността на описанието в методиката на тестовите задачи служи като параван, зад който се прикриват същностни слабости. Например понятието дистрактор(и) – особено важно за тестовите задачи, методиката на тяхното съставяне, насочване и тяхното комплексно разполагане, се споменава мимоходом само на едно място в текста на дисертацията.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Петте публикации, приложени от докторантката, отразяват междинни етапи от нейната работа. Те са съсредоточени предимно върху сравнителното анализиране на обучението по шрифт в българските висши училища и ролята на иновационните информационни технологии за повишаването на качеството на обучение. Измежду приложените публикации се откроява като проблематика и насочване към аудиторията статията „За дигиталните игри в обучението по шрифт и типография“. В тези статии, както и в представената дисертация, личи, че изборът на авторката да работи в полето на шрифтовия дизайн и типографията е траен и неслучаен, като при това могат да се отбележат различни и значими опити за набелязване на подстъпи към изследваната проблематика.

7. Автореферат

Авторефератът обхваща 36 страници. Той е написан прецизно и отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Основните постижения на работата са представени коректно. Отчасти оставам резервирана към фрази като „създаден е модел“ и „очертан е нов подход“.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Както беше споменато, първата глава заедно със съответното Приложение 1 могат да бъдат използвани за съставяне на добър наръчник в терминологията и като надеждно нагледно помагало за студентите по графичен дизайн.

Друга възможност за практическо приложение на дисертацията би било съставянето на сборник с разработените от авторката тестови задачи (Приложение 2).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Независимо от критичните бележки към дисертационната разработка на Надежда Ангелова, произтичащи до известна степен от присъствието ѝ в една до голяма степен неразработена и бързо променяща се специализирана територия, смятам, че трудът постига достатъчно научни резултати, които отговарят на изискванията в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Въз основа за това предлагам на уважаемото научно жури да присъди на докторантката Надежда Недялова Ангелова образователната и научна степен ‘доктор’ и гласувам „за“.

31 август 2020 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Галина Лардева